

Nově uznaná plemena

**Australský
honácký
krátkoocasý
pes má vrozeně
krátký ocas**

Australský krátkoocasý honácký pes

Některá z plemen uznaných v posledních létech prozatímne FCI jsou u nás dobře známá a objevují se pravidelně nebo aspoň příležitostně na výstavách.

Jiná jsou však známá jen velmi málo, anebo jsou téměř zcela neznámá, ale i ona se pravděpodobně začnou dříve či později objevovat na výstavách, a proto bude vhodné se s nimi seznámit.

JMÉNO

Uvedený český název je překladem oficiálního označení Australian Stumpy Tail Cattle Dog.

Zkráceně se plemeno nazývá v australské angličtině také stumpy. Jméno zdůrazňuje vlastně jediný exteriérový (morfologický) znak, jímž se jeho nositelé liší na první pohled od svého nejbližšího příbuzného - australského honáckého psa.

PŮVOD

Jako kulturní plemeno je australský krátkoocasý honácký pes mnohem mladší než jeho nejbližší příbuzný s normálně dlouhým ocasem, již dříve FCI uznávaný australský honácký pes (Australian Cattle Dog). Vývojově jsou však obě plemena naprosto stejně stará, protože jsou produkty týchž křížení a mají společné předky. Vznikla v menší míře spontánním a z větší části záměrným křížením psů, kteří se do Austrálie dostali spolu s přistěhovanci z Evropy, australských dingů a produktů křížení dinga s kříženci evropských psů.

V počátcích osídlování Austrálie byla stádečka skotu, který se sem dostal s přistěhovanci, poměrně malá a na pastvě se

o ně dokázali postarat psi přivezení z Evropy a jejich potomci. Postupem doby se však stáda rozrůstala a farmáři pro ně hledali nové pastviny. O ty nebyla nouze, ale nacházely se ve větších až velkých vzdálenostech od měst, kde byla jatka. Dobytek na těchto rozlehlých pastvinách, bez každodenního kontaktu s člověkem odkázaný - pokud šlo o potravu - výhradně sám na sebe, byl prakticky polodivoký a na porážku bylo třeba hnát početná stáda obtížně ovladatelných zvířat na velké vzdálenosti.

Práce psů na pastvinách i při hnaní byla nesmírně náročná a potomci evropských psů, byť to byli většinou kříženci daleko přizpůsobivější a výkonnější než psi čistokrevní, na požadavky na ně kladené

Nově uznaná plemena

prostě nestačili. Kromě toho způsob ovládní dobytka, které jim byly vlastní, polodivokému skotu nevyhovovaly. Zatímco u běžného domácího skotu byli evropští psi zvyklí ke kusu, který se například vzdálil od stáda, přistupovat zepředu, aby ho zahnal zpět, u polodivokého dobytka takové počínání nejenže selhávalo, ale vzbuzovalo dokonce agresi. Navíc byli evropští psi při práci hlasití a to téměř zdivočelému skotu také velice vadilo.

Chovatelé dobytka si všimli, že dingo se při lovu vždy blíží ke kořisti ze zadu a že je přítom naprosto tichý. I když ho pokládali za nebezpečného škůdce stád a pronásledovali, jak mohli, nebylo alespoň některým z nich proti mysli křížit ho s potomky evropských plemen. K takovým spojením ostatně docházelo již předtím spontánně a štěňata domácích fen, jejichž otcem byl volně žijící dingo, pokud žila jako domácí psi, byla pracovně jednoznačně lepší co do výkonnosti, vytrvalejší a odolnější vůči nepříznivým vlivům i nemocem, než potomstvo domácích psů. Odtud byl již jen krok k záměrným křížením. Jejich cílem měl být skotácký a honácký pes dokonale přizpůsobený místním terénům i klimatickým podmínkám, pracující tiše a přístupující při ovládní dobytka k jednotlivým kusům ze zadu. „Skotácký pes“ je dnes již málo známý a ještě méně užívaný, ale velmi výstižný termín pro psy, kteří v minulosti pomáhali na pastvě v ovládní stád hovězího dobytka pasákům skotu neboli skotákům. Tito psi byli obdobou ovčáckých psů, byli specialisty na pasení skotu a používali se také k jeho hnání na velké vzdálenosti. Pokusů o křížení bylo mnoho a některé z nich jsou jakž takž nebo i dosti dobře dokumentovány.

Krátký ocas se musel v chovu australských honáckých psů běžně vyskytovat ještě před přijetím jejich oficiálního standardu, neboť vlohá pro něj se do jejich chovu dostala v jeho začátcích spolu s předky dnešního staroanglického ovčáka - bobtaila. Ale protože standard australského honáckého psa požadoval dlouhý ocas, nestáli se jedinci s vrozeně zkráceným ocasem součástí organizovaného chovu. Díky svojí výkonnosti však byli, i když neorganizovaně, stále v podstatě čistokrevně chováni pro pracovní upotřebení, takže z nich dodatečně mohlo být celkem snadno vytvořeno kulturní plemeno, jehož vrozeně zkrácený ocas se stal charakteristickým plemenným znakem.

Délka ocasu je znak podmíněný dědičně.

Není sice dosud přesně známo, zda jeho výslednou podobu podmiňuje jeden vlohový pár, anebo větší počet párů vloh, ale ví se, že normální délka ocasu je znak recesivní (ustupující), kdežto zkrácení ocasu je znak dominantní (převládající). Teoreticky by mohli mít jedinci s vrozeně krátkým ocasem ve své vlohové výbavě buď dvě dominantní alely (alela je konkrétní podoba vlohy) pro tento znak, anebo jednu dominantní alelu pro zkrácení ocasu a jednu recesivní pro jeho normální délku. První by byli dominantní homozygoti, druhí heterozygoti.

Ve skutečnosti jsou však všichni krátkoocasí jedinci heterozygoti, a to proto, že dominantní homozygoti hynou ještě před narozením. Dvě dominantní alely pro zkrácení ocasu v souboru vloh mají totiž na svého nositele smrtící neboli letální účinek, takže takový jedinec hyne ještě před narozením (jde o případ známý v genetice jako letální vloh).

Proto také mohou ze spojení vrozeně krátkoocasých rodičů vznikat jak štěňata s krátkým ocasem, shodná (v tomto znaku) s rodiči, tak štěňata s dlouhým ocasem, odlišná (v daném znaku) od rodičů. Ta je - podle standardu australského

„Problém chovu spočívá v tom, že standard rigorózně požaduje ocas přirozeně krátký a nepřipouští kupírování.“

Pro srovnání: standardní australský honácký pes

Vyvážená stavba těla

Västgötlandský špic

krátkoocasého honáckého psa - nutno z chovu vyřadit. V potomstvu je při větším počtu štěňat teoreticky (v praxi jen přibližně) dvakrát tolik jedinců s krátkým ocasem než jedinců s ocasem normální délky.

Problém chovu krátkoocasých australských honáckých psů spočívá v tom, že standard požaduje naprosto rigorózně ocas přirozeně krátký a nepřipouští jeho kupírování. Protože všichni krátkoocasí jedinci, pokud jsou spojování spolu navzájem, v daném znaku stále štěpí, a protože jedinci s ocasem normální délky jsou z chovu vyřazováni, klesá postupně, v průběhu generací, v uzavřené populaci (což je v podstatě každá populace důsledně čistokrevně chovaného plemene) počet jejich příslušníků. Zužování chovné základny s sebou nese riziko zvýšeného výskytu různých nežádoucích znaků, poklesu vitality atd., takže časem hrozí reálné nebezpečí, že plemeno vymře. Dojde k tomu zákonitě dříve nebo později, v závislosti na velikosti výchozí populace.

V naprosto stejné situaci bylo donedávna jiné „vrozeně“ krátkoocasé plemeno - švédský skotácký pes čili västgötlandský špic (svensk vallhund, västgötaspets). I jeho standard uznával v minulosti pouze jedince s vrozeně zkráceným ocasem a nepřipouštěl do chovu ani jedince kupírované, ani jedince s ocasem normální délky. Protože se - z výše uvedených genetických důvodů - chovná základna vůči hledě zužovala a hrozilo vymření plemene, přistoupil Švédský kynologický svaz (Svenska Kennelklubben, SKK) k radikální změně standardu.

Nově uznaná plemena

Jsou maximálně ostražití

Jeho současné znění už připouští ocas vrozeně krátký i normální délky.

Australská národní kynologická rada (Australian National Kennel Council, ANKC) řadí australského krátkoocasého honáckého psa do skupiny Working Dogs (pracovní psi), Mezinárodní kynologická federace (FCI) ho uznala prozatímně roku 2005 a v její klasifikaci patří do skupiny 1 (ovčáctí a honáctí psi s výjimkou švýcarských salašnických psů), sekce 2 (honáctí psi). Náleží mu standard číslo 351.

POVAHA

Povahovým založením připomíná australský krátkoocasý honácký pes australského honáckého psa. Ve své vlasti se stále uplatňuje velmi často jako honácký pes, postupně se však z něho stává a to nejen v Austrálii také vynikající pes společenský. Je velmi přizpůsobivý, odvážný, přítom však ovladatelný, učenlivý a velice ostražitý, k neznámým osobám nedůvěřivý. Ve srovnání s jeho nejbližším příbuzným bude však u něho zřejmě nutno počítat s maximální ostražitostí a s ještě větší nedůvěřivostí ke všem cizím lidem. Proto má-li být skutečně společenským psem, měl by být již od útlého mládí nenásilně, ale systematicky zvykán i na cizí osoby.

POPIS

Je to pracovní pes vyvážené stavby těla, spíše čtvercového tělesného rámce, odpovídající substance a poněkud drsného vzhledu. Z jeho exteriéru musí být zřejmé, že vydrží po dlouhou dobu konat tu nejobtížnější práci. Vyniká mimořádně pevným zákusem.

Kohoutková výška činí u psů 46 až 51 cm, u fen 43 až 48 cm. Výška větší nebo menší než uvedené rozpětí je nežádoucí.

Mozkovna je mezi ušními boltci široká, plochá, směrem k očím se zvolna zužuje. Čelní sklon (stop) má být slabě naznačený, ale patrný. Líce jsou svalnaté, ale nesmějí být hrubé (vyboulené). Čenichová partie je přiměřeně dlouhá, dobře vyplněná (nepropadá) pod očima, tupě zašpičatělá. Čelisti jsou silné. Zuby mají být poměrně velké, zdravé, pravidelně uspořádané. Nos musí být černý bez ohledu na barvu srsti. Oči jsou oválného tvaru, přiměřené velikosti, tmavě hnědé barvy. Nikdy nesmějí být vypoulené. Ušní boltce mají být vcelku malé, vztyčené, na vrcholcích mírně zašpičatělé, vysoko nasazené, přiměřeně tloušťky, na vnitřní straně porostlé srstí. Hornočelistní řezáky těsně překrývají řezáky dolnočelistní, což znamená, že se požaduje nůžkový skus. Předkus ani podkus není dovolen. Krk je mimořádně silný, svalnatý, středně dlouhý, v šiji klenutý, bez laloku. Směrem k plecím se rozšiřuje. Délka trupu, měřená od vrcholu hrudní kosti po sedací

Běžné je modře grošované, tzv. merle zbarvení

Detail hlavy

hrbol na pánvi, se rovná kohoutkové výšce. Hřbet je rovný, široký a silný. Žebra mají být rádně klenutá, aby hrudník byl hluboký a měl patřičnou šířku. Bedra jsou svalnatá, mohutná. Ocas musí být vrozeně krátký, ne delší než 10,2 cm a nikdy nesmí být kupírovaný. Je vysoko nasazený, ne však nesený příliš vysoko nad horní linii těla.

Hrudní končetiny mají dobře osvalené lopatky, které svými vrcholy směřují vzad (jsou šikmo uloženy). Volné části hrudních končetin jsou pevných kostí, svalnaté. Při pohledu z jakéhokoli úhlu musejí být dokonale rovné. Pánevní končetiny jsou silné, patřičně osvalené, s dobře utvářenými širokými stehny a přiměřeně zaúhlenými koleny. Hlezna mají být silná, nízko u podkladu, náležitě zaúhlená. Při pohledu zezadu jsou končetiny od hlezen po tlapky rovné a jejich postoj nemá být ani příliš úzký, ani příliš široký. Tlapky musejí být okrouhlé, uzavřené, se silnými, klenutými prsty a vysokými nášlapnými polštářky. Drápy jsou silné, krátké, tmavé barvy.

Krycí srst je poměrně krátká, rovná, hustá, středně tvrdá. Podsada je krátká, hustá a měkká a nesmí být ani bílé, ani krémové barvy. Kolem krku je srst delší a tvoří neveliký „límeček“. Na hlavě a končetinách je kratší. Zbarvení je modré (nejde však o modré zbarvení v genetickém slova smyslu, známé například u modré německé dogy - to je spojeno s břidlicově šedýmnosem; jde o celkový barevný dojem podmíněný rovnoměrným promícháním pesíků barvy černé, šedé a bílé) nebo modře grošované (blue merle), jednotné. Na hlavě i na trupu mohou být černé odznaky. Rovněž je povoleno jednotné červeně grošované (red merle) zbarvení s tmavě červenými skvrnami na hlavě nebo bez nich. Červené znaky na trupu nevadí.

Za chyby se považují všechny odchylky od požadavků standardu, které se hodnotí podle stupně svého vyjádření. K vážným chybám patří hnědě nebo světle zbarvený nos, růžové okraje očních víček, podkus nebo předkus dolní čelisti, ocas delší než 10,2 cm, příliš nebo naopak nedostatečně osvalené plece, strmé lopatky, slabé lokty, slabá zápěstí a tlapky, strmé pánevní končetiny, postoj pánevních končetin do „O“ (sudovitý) nebo do „X“ (tzv. kravský), růžové nebo bílé drápy, bílá nebo krémová barva srsti. K vylučujícím vadám patří agresivita a přehnaná bázlivost, kupírovaný ocas a tříslové odznaky v barvě srsti.

Ivan Stuchlý